

Проблеми цивільного права та процесу: тези доп. учасників наук.-практ. конф., присвяч. 96-й річниці від дня народження О. А. Пушкіна (Харків, 21 травня 2021 р.)

УДК 347(477)–057.4

Олександр Маркович БАНДУРКА,

доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії правових наук України,
заслужений юрист України

ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ ПУШКІН – ЦИВІЛІСТ ІЗ ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ

21 травня 2019 року виповнилося б 94 роки видатному вітчизняному вченому-цивілісту, професору, доктору юридичних наук, лауреату Державної премії Української РСР, заслуженому юристу України Олександру Анатолійовичу Пушкіну.

Олександр Анатолійович народився у с. Кузнецово Нікопольського району Вологодської області. Після закінчення школи він у січні 1943 року був призваний в армію і з червня 1944 року воював у складі повітряно-десантних військ на Карельському фронті старшиною роти, був тяжко поранений. За виявлену мужність під час бойових дій він був нагороджений медалями «За відвагу» й «За оборону Ленінграда» та орденом Червоної Зірки.

Після закінчення війни у 1945 році О. А. Пушкін розпочав навчання у Харківському юридичному інституті, і відтоді все його життя було присвячене служінню цивілістичній науці. Отримавши у 1949 році диплом юриста з відзнакою, майбутній професор продовжив навчання в аспірантурі інституту. У 1952 році він захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук на тему «Правове становище державного промислового підприємств (рос. «Правовое положение государственного промышленного предприятия»), а в 1966 році – доктора юридичних наук на тему «Цивільно-правові форми управління промисловістю в СРСР» («Гражданско-правовые формы управления промышленностью в СССР»).

Увесь післявоєнний трудовий шлях Олександр Анатолійович присвятив служінню науці та понад 40 років працював на посадах викладача, доцента і професора кафедри цивільного права, обіймав посади заступника декана, декана, завідував кафедрою цивільного права Харківського юридичного інституту. З 1992 року він пов'язав своє життя з Університетом внутрішніх справ, у якому протягом трьох років очолював кафедру цивільно-правових дисциплін, а потім працював професором цієї ж кафедри. Заслуга професора Пушкіна полягає у становленні не лише кафедри, а й університетської цивілістики, де Олександр Анатолійович створив власну наукову школу.

Олександр Анатолійович вів плідну наукову діяльність: він підготував понад 200 наукових праць, був співавтором підручників із цивільного та сімейного права, під його керівництвом було захищено понад 30 кандидатських та 8 докторських дисертацій.

За плідний внесок у розвиток цивільного права й підготовку спеціалістів О. А. Пушкін був нагороджений орденом Трудового Червоного прапора і Почесною грамотою Президента України, мав велику кількість подяк, премій тощо. Олександр Анатолійович був надзвичайно відкритою та чуливою людиною і у спілкуванні не робив різниці між видатним ученим, студентом чи курсантом.

О. А. Пушкін був справжнім універсальним ученим-юристом, його наукові дослідження не обмежувалися проблемами цивільного права і процесу, ученим енциклопедичних знань з різних галузей права, зокрема з конституційного права. Олександр Анатолійович був людиною освіченою, ерудованою, шанованою, завжди демонстрував сміливість і наполегливість в особистих стосунках та науковій творчості. Друзі та колеги професора знали його як надійного і доброзичливого товариша, високоморального і принципового, вимогливого і справедливого колегу, який намагався стати на заваді посередності, але завжди захищав право висловити власну думку. Важливою рисою індивідуальності О. А. Пушкіна була стабільність його наукових пошуків та інтересів. Вірність обраній проблематиці, намагання досягти вичерпної глибини і досконалості у їх вивченні, виняткова працездатність і сумлінність професора дозволили йому зробити вагомий внесок у розвиток юридичної науки.

Простежується і його особлива роль у вдосконаленні цивільного законодавства. Він був науковим координатором робочої групи з розроблення проекту нового Цивільного кодексу України, брав активну участь у підготовці багатьох законодавчих актів. На жаль, Олександр Анатолійович не дочекався моменту, коли був ухвалений Цивільний кодекс України, адже життя цієї видатної Людини, науковця та педагога передчасно обірвалося 29 червня 1997 року.

З уходом Олександра Анатолійовича Пушкіна українська цивілістика багато втратила, але пам'ять про нього живе в його учнях та колегах – у їх наукових працях.